

Az 1943-as sárbogárdi evangélikus püspöklátogatás jegyzőkönyve

Forrásközlés

A sárbogárdi evangélikus gyülekezet meglepően későn, 1939 októberében jött létre, missziói központként. Ennek magyarázatául az szolgálhat, hogy a szomszédos Sárszentmiklóson már jóval korábban önálló gyülekezet létezett, amelynek temploma 1870-ben épült.

Az 1943. május 29-én megtartott püspöki látogatáson Dr. Kapi Béla püspök, Fábián Imre főesperes, Dr. Pesthy Pál egyházmegyei felügyelő, Loritsánszky Ottó egyházmegyei másodfelügyelő végeztek vizsgálatot. A gyülekezetek részéről megjelentek Pálffy Mihály missziói segédlelkész, Jakus Imre sárszentmiklósi és Németh Zoltán tolnanémedi lelkészek, dr. Halassy Rektórisz Lajos gyülekezeti másodfelügyelő, valamint nagyszámú gyülekezeti tagság.

A látogatás előtt kiküldött kérdőpontokból a jegyzőkönyvből megtudhatjuk, hogy a gyülekezet létszáma ekkor összesen 226 fő volt, amely 139 fő helyi és 87 vidéki lakosból tevődött össze. A településen 6040 római katolikus és református hívő élt. Az evangélikusok viszonya különösen a helyi reformátusokkal igen jónak volt mondható.

A püspök szerint a kihelyezett lelkészi állás megszervezésére szükség volt, és a sárszentmiklósi gyülekezettől való különválás is részben megtörtént, de a hátralévő vitás kérdések tisztázását mielőbb végrehajtandónak ítélte meg. Szorgalmazta a sárbogárdi gyülekezet anyakönyvi és anyagi önállóságának gyors keresztülvitelét.

A székhelyen minden vasárnap, a szórványban esetlegesen tartottak istentiszteleteket. Az egyházmegye részéről felmerült a szórvány istentiszteleti időpontjainak állandósítása mint fontos megoldandó kérdés.

A gyülekezet 19 korált, azaz egyházi népéneket énekelt rendszeresen, amelyeket egy külön mellékletben cím szerint fel is soroltak. Persze ez nem jelenti azt, hogy többet nem ismertek. Azt azonban a püspök is szóvá tette, hogy ehhez képest 80-90-et kéne ismerniük, amelyet az istentiszteletek után vagy külön alkalmakon tartott énekórák keretében sajátíthatnának el a hívek.

Bár az úrvacsorához járulók 50 százalékos aránya nem számított túl alacsonynak, mégis kevésnek bizonyult. „A gyülekezetnek arra kell törekednie, hogy bűnbánó, büntudatos életét minél mélyebben kiépítse s ebben az irányban haladjon.” E téren, a lelki élet elmélyítésében is volt tehát hova fejlődni.

Az adminisztráció még meglehetősen kezdetleges volt, a vizsgálat idején gyerekcipőben járt. A gyülekezet még nem rendelkezett saját anyakönyvekkel, az anyakönyvi adatokat Sárszentmiklósnak jelentették időközönként. Felszólítottak a rendszeres jelentéstételre, valamint az önálló anyakönyvezés bevezetésére.

Liturgikus felszereléssel a gyülekezet szinte egyáltalán nem rendelkezett, mindössze gyertyatartók és feszületeik voltak. Sem oltári Bibliájuk, sem oltárterítőjük nem volt. A Biblia kérdése azonnal megoldódott, mivel annak árát a hívek ott helyben összeadták.

Problémák mutatkoztak a gyülekezet pénzháztartásával is. A 300 pengő hátralék mellett a sárszentmiklósi anyagyülekezettel való viszony is rendezetlen volt, ezért a püspök ennek mielőbbi megoldására és a hátralék rendezésére, vagy annak legalább csökkentésére szólított fel.

A segédlelkész belmissziói munkája és ifjúsággyógyító tevékenysége kivívta az egyházi elöljárók elismerését. Emellett megelégedettséggel tapasztalták, hogy a felnőtteket a lakásán rendszeresen egybegyűjti.

Mivel az egyházközségnek semmilyen egyesülete nem volt, a püspök szorgalmazta, hogy legalább nő- és leányegyesületet szervezzenek.

Bár a gyülekezet lelki gondozása határozott irányban haladt, és a lelkész céltudatos munkát végzett, a jogi és anyagi helyzet rendezetlensége nyugtalanította a hatóságot, hiszen ez megkérdőjelezte a teljes jogi önállóság majdani elérését is. Felszólították az illetékeseket a megállapított problémák orvoslására, a kilátásba helyezett intézkedések végrehajtására. A főesperes számára külön feladatként határozták meg ezek teljesítésének egy éven belüli ellenőrzését és erről jelentés tételét a püspöki hivatal felé.

A jegyzőkönyven ugyan nem szerepel, de a kérdőpontok végén tollal beírva olvasható az a megállapítás, miszerint a missziói központ tekintetében haladás alig tapasztalható. Ennek egyik okaként a missziói segédlelkész és a sárszentmiklósi lelkész között feszülő, a két gyülekezet előtt ismert ellentétet jelölték meg.

A dokumentum része a fent említett, a helyben énekelt korálok címét tartalmazó lista, amely alá ismeretlen személy egy térképvázlatot kanyarított, megjelölve rajta Sárbogárd és Sárszentmiklós elhelyezkedését, valamint előbbi távolságát a szórvány településeitől: Felsőkörtvélyestől (8 km), Gardamajortól (9 km), Szilfamajortól (10 km), Sárszentágotától (12 km), Sárkeresztúrtól (16 km), Hercegfalvától (16 km) és Karácsonyszőlőhegytől (17 km).

A kérdőpontok más, itt nem tárgyalt adatokat is tartalmaznak, de nagyon sok a megválaszolatlan kérdés. Ennek legfőbb oka a gyülekezeti élet kezdetlegessége, kiforratlansága lehet. Mindettől függetlenül az alább közzétett kérdéssor és a jegyzőkönyv komoly dokumentumértékkel bírnak a gyülekezet- és helytörténet iránt érdeklődők számára.

Püspöki

egyházlátogatás alkalmával feltett kérdések

a Tolna Baranya Somogy h. ev. egyházmegye Sárbogárd
egyházközsége részére.

Általános tájékoztatás.

1. A gyülekezet keletkezésének ideje: 1939. október
2. A gyülekezet kiterjedése, leány-, fiókegyházak, szórványok névszerint (elkészítendő a gyülekezet térképe, mely az anya-, leány- és fiókgyülekezetek és szórványok elhelyezését, azoknak egymástól való kilométerrel jelzett távolságát feltünteti):
Sárbogárd, Kerekegyháza, Sárszentapáti, Sárberezse, Salfamajor, Garabamajor, Felső-Körtvélyes, Karácsonyfalóhegy, Kis- és Nagylok puszta
3. A gyülekezet létszáma:
226 (Sárbogárd) 139, szórvány 87
4. A gyülekezet általános vallásos életének képe (istentisztelet, egyházas élet A község és a társadalom életében nyilatkozik-e meg evang. összetartás és egyházi öntudat? Nincsenek-e szekták, közösségi mozgalmak? Jelentőségük és orvoslásuk megállapítása stb.):
Elenyészlen iszkely az evangélikusok száma. Az evang. összetartás a község és társadalom életében kevésbé nyilvánul meg.
5. A gyülekezet nyelvi viszonyai:
magyar
6. A másvallásfelekezetűek száma: Református 3050, Róm. kath. 2911
7. A felekezeti viszony (mi zavarja meg és mit lehetne annak biztosítására tenni?):
jó mind a két felekkel
8. A gyülekezet tagjainak foglalkozása, vagyoni helyzete: liveltviselő, iparos, földműves; néhány jobb módú hívő van s mellette vagányabbak.
9. A gyülekezet és a vezetőség viszonya a helybeli hatóságokhoz (nem melőzik-e az egyházat, nem nélkülözi-e a világi hatóság támogatását, meg van-e az egyházakkal szemben a viszonyosság?):
normális, az egyházunkat nem melőzik.

I. Istentisztelet.

1. Tartatik-e minden vásár- és ünnepnapon délelőtti és délutáni istentisztelet?
Minden vásár- és ünnepnapon csak délelőtti van a központban istentisztelet.
2. Minő külön ünnepek tartatnak délelőtti és délutáni istentisztelettel? (hálaadó, reformációi, templomavatási emlékünnepek stb)
Reformációi és a hazafias ünnepek délelőtti istentisztelettel.
3. Mikor tartatik az istentisztelet egyh. beszéddel és mikor csak bibliamagyarázattal?
Mindig egyh. beszéddel.
4. Tartatnak-e katechizációs-istentiszteletek s mikor?
nem.
5. Tartatnak-e gyermek-istentiszteletek? Liturgiával, vagy anélkül tartatnak-e és mikor?
nem
6. Tartatnak-e hétköznapi könyörgések? A nap mely időszakában? Egész-éven át-e, vagy csak mely évszakban? Mikor bibliamagyarázattal? Az istentiszteletek nyelvénél a kisebbség nyelve figyelembe vétetik-e?
nem.
7. Miféle agenda, énekeskönyv, korálkönyv van használatban?
Dunántúli énekeskönyv s a hivatalos korálkönyv.
8. Az istentisztelet látogatásában nyilatkozik-e buzgóság?
Igen
9. A házi ájtatosság szokásban van-e?
Egy család nál
10. Van-e a hiveknek bibliájuk, újtestamentumuk?
Igen
11. Az istentiszteletek nyelve:
magyar.
12. A leányegyházakban tartatnak-e istentiszteletek? Hol, mikor, ki által?
13. Az iskolásgyermekek kellő felügyelet mellett együttesen résztvesznek-e az istentiszteleten?
Igen
14. Az iskolát elhagyott serdült ifjúság résztvesz-e az istentiszteleten?
Igen

15. Hány korált énekel a gyülekezet és melyek azok? (Korál-jegyzék csatolandó).

19.

II. Keresztelés.

1. Minden ev. gyermeket elhoznak-e keresztelésre? Más vallású gyermeket is hoznak-e keresztelésre? Más felekezeti lelkésszel kereszteltetnek-e hűveink?

Sárospárdon igen, a környéken nem, más felekezeti lelkésszel is keresztel.

2. Egyházkezelésre eljön-e minden anya?

Nem.

III. Konfirmáció.

1. Ki oktatja a konfirmandusokat az anyagyülekezetben? Leánygyülekezetből átjárnak-e oktatásra a lelkész elé is és hányszor?

a lelkész.

2. Szórványban lakó konfirmandusok miképp nyernek konfirmációi oktatást? Bejárnak-e oktatásra az anyagyülekezet lelkésze elé és hányszor?

A lelkész kijár helyenként egy-egy.

3. Hány hétig, hány órában nyernek oktatást a konfirmandusok?

20-25 óra.

4. Mily konfirmációi tankönyv van a növendékek kezében?

Nem használ: Konfirmációi Kézikönyv.

5. Nem marad-e el gyermek a konfirmálástól és ha igen, miért?

Nem.

6. Mikor van a konfirmáció napja? A vizsga és konf. ünnepség külön tartatik-e?

Aldorócsükkön vizsga és konf. ünnepség együtt van.

7. A konfirmációkor kapnak-e a gyermekek konfirmációi emléklapot, újtestamentumot, imádságos vagy énekeskönyvet s kitől (nőgyűlektől, egyes jótévedőktől, vagy a szülőktől)?

Igen, emléklapot és újtestamentumot a gyülekezetektől.

8. Milyen életkorban konfirmálják meg a gyermekeket?

12-14.

9. Történik-e gondoskodás a megkonfirmált ifjúság lelkigondozásáról és hogyan?

Igen, a lelkész a lakásán gyűjti össze az ifjúságot és ott foglalkozik velük.

IV. Urvacsorázás.

1. Mely vasár- és ünnepnapokon szokott kiszolgáltatni az urvacsora az anya-, és mikor a leánygyülekezetekben?

Minden ünnepnapon délelőtt.

48

2. Előfordul-e a magángyónás? *Nem.*

3. Gyakori-e a betegek gyóntatása? *Nem.*

4. Hány férfi, hány nő élt a múlt évben az urvacsorával? A lélekszám arányában hány százalék?

44 férfi, 68 nő kb. 50%

V. Esketés.

1. Egyháziilag is megkötik-e a felek a házasságot minden esetben? Rendben össze vannak-e gyűjtve a polgári anyakönyvvezető hivatalos értesítései a házasságkötésekről? *Igen*

2. Az egyházi hirdetést igénybe veszik-e?

Igen

3. Vegyes házasságkötéseknél létesülnek-e egyezségek? Mely vallásfelekezet előnyére? *Igen, részben a ref. részben a róm. kath. egyház javára.*

4. Megtudakolja-e a lelkész a reverzálisok kötését? Utána jár-e ennek a leány- és szórvány-gyülekezetekben is?

Igen.

VI. Áttérés. *(Nem fordult elő.)*

1. Áttéréseknél a törvény rendelkezése szigorúan betartatik-e?

2. Mi gyakoribb, a hozzánk áttérések, vagy a tőlünk kitérések esete?

3. Ha hozzánk családostól fél áttér, az öt neme szerint követő 7 éven aluli gyermekeknek áttéréséről értesítetik-e az illető polgári anyakönyvi hivatal — és bejegyeztetnek-e rendesen a gyermekek is, mint áttértek az anyakönyvbe?

VII. Temetések.

1. Egybe vannak-e gyűjtve a polgári anyakönyvvezető értesítései?

Igen.

2. Ki végzi a temetést az anyagyülekezetben, ki a filiákban?

A lelkész.

3. Van-e az egyháznak temetője? Mint szent helyhez illik, rendben tartatik-e, gondoztatik-e?

Nincsen.

VIII. Anyakönyvek.

1. Van-e anyakönyv és mikortól kezdve: *Nincsen, csak felfegyverések, mert a nyilvánlatást a szentmihályi ev. lelkész hivatal végzi, hova a misszió lelkész a adatokat bejeleni.*

- a) a megkereszteltekről?
- b) az eltemetettekről?
- c) a házasságkötésekről?
- d) a konfirmáltakról?
- e) ideiglenes anyakönyv a szórványhivetről?
- f) a kitértelkről?
- g) az áttértelkről?
- h) a kivándorlottakról?
- i) a hadiözvegyekről és árvákról?

2. Be vannak-e az anyakönyvek kötve és rendesen vezetnek-e? (Betekintendők.) Hol őriztetnek?

3. Vezetnek-e jegyzék a reverzálisokról?

4. Az állami anyakönyvekbe betekint-e időnkint a lelkész?

Igen

IX. Iskolaügy. *(Iskola nincsen)*

A) Az iskoláról általában.

1. Az iskola tanítási nyelve. Más anyanyelvű iskolánál a magyar nyelv tanítása az állam rendelkezése szerint történik-e?

2. Milyen az iskola viszonya az egyházzal? (Egyházas irányban működik-e?)

3. Milyen a szülők viszonya az egyházhoz? (Törődnek-e vele, van-e érdeklődés, érintkeznek-e a tanítóval, van-e a gyermeknevelésben együttműködés?)

4. Milyen az iskolaépület? Nincs-e különös hiányossága?

5. Az iskola tisztántartására kellő gond fordítatik-e?

6. Az iskola fűtéséről a gyülekezet gondoskodik-e, vagy a növendékek hordanak-e fát az iskolába?

7. Meg vannak-e a kellő tanszerek? (Himnusztabla, nemzeti lobogó és címer. Alkalmas helyen vannak-e?)

8. Egyházas jellegű képek vannak-e az iskolában és melyek azok?

9. Az órarend, rendtartási könyvek, (tanterv és utasítás, tananyagbeosztás, a tanítók szolgálati viszonyairól szóló szab. rend., Néptanítók Lapja, Hiv. Közlöny. Naplók: előmeneteli, mulasztási, haladási és látogatási) rendben vannak-e? Betekintendők.

10. A használatban lévő tankönyvek engedélyeztettek-e?

11. Van-e iskolai és tanítói könyvtár? Hány kötetből állanak?

12. Beíratási díjak szedettek-e és a könyvtár céljaira fordítatnak-e?

13. Iskolamulasztókkal szemben mi az eljárás?

14. Miképpen gyakorolja a gyülekezet az iskolafelügyeletet?

15. Mennyit költ az iskolára a gyülekezet?

16. Az iskolai teher az egyháznak hány százaléka?

17. Mennyi segílyt kap az iskola az államtól?

18. Mennyi segítyt kap az iskola a községtől?

B) A tanító személyi adatai.

1. A tanító(k) neve :
2. Hol és mennyi ideig viseltek tanítói hivatalt?
3. Tanítói és kántori javadalma el van-e különítve?

C) Mindennapi elemi népiskola.

1. Hány osztályu az iskola? Vannak-e külön fiu és leányosztályok?
2. Mikor kezdődik és mikor végződik a tanév?
3. Minő szünnapok vannak a tanév közben?
4. Mikor és hol tartatik a záróvizsga?
5. Ki végzi a hitoktatást? Amennyiben nem a lelkész végzi, hogyan és minő időközben foglalkozik a gyermekekkel?
6. Egyházi éneklés taníttatik-e? Hány ének taníttatik évenként s a tanítás a korálkönyv szerint történik-e?
7. Taníttatik-e rajz, slöjd, kézimunka és heti hány órában?
8. Kertészeti, fanevelési és gazdasági oktatásban részesülnek-e a gyermekek elméletben és gyakorlatban? Van-e az iskolának e célra gyakorló tere és faiskolája?

D) Ismétlő (továbbképző) elemi népiskola.

1. Mikor kezdődik és végződik a tanév?

2. Van-e nyilvános záróvizsga, mikor és hol tartatik?

3. Ki végzi a hitoktatást és heti hány órában? Amennyiben nem a lelkész végzi, hogyan és minő időközökben foglalkozik a gyermekekkel?

4. Az iskolamulasztókkal szemben minő eljárást követnek?

X. Fiók-gyülekezetek és szórványok.

1. Mely fiók- és szórványgyülekezetben hány tanköteles gyermekünk jár más-felekezeti, községi vagy állami iskolába?

*Sárospata 11 ref. elemi, Sárospata 1 róm. kath. elemi, Felső-Kőrös-
rélyen 3 községi elemi iskolába.*

2. Hol van és hol nincs gondoskodva a hitoktatásról? Ha nincs gondoskodva, miért nincs, s mikép lehetne róla gondoskodni?

Hitoktatás mindenhol van.

3. Ha gondoskodva van, ki teljesíti a hitoktatást s heti hány órában?

A lelkész hetenként egyszer.

4. Fizettetik-e a hitoktatási és fuvardíj, mely forrásból és mily összegben?

Nem.

5. Van-e a szórványbeli ev. iskolásgyermeknek bibliatörténetük, kiskatéjuk, konfirmációi tankönyvük?

Igen.

6. Az ev. szülők maguk is tanítják-e gyermekeiket a vallásra?

Nem.

7. Nincs-e szórvány középpontá tehető szórvány-község?

8. Tart-e a lelkész szórvány-istentiszteletet, hol és milyen időközben?

Igen, minden szórványban havonként.

9. Van-e szórványkönyvtár s használják-e azt a hivesek?

Nincsen.

XI. Egyházkormányzat.

1. Közgyűlés évenként hányszor tartatik? Hol? Mikép hirdettetik ki tartásuk?

2-3 szor Sárospataon; istentiszteleten.

2. Jegyzőkönyv felvétetik-e és szabályszerűen hitelisítettnek-e? Be vannak-e kötve? (Betekintendők.)

Igen.

3. a) Van-e egyháztanács, ha nincs, miért nincs? Gyűléseikről van-e jegyzőkönyv? (Betekintendő). b) Az egyháztanácsban érvényesül-e a különböző társadalmi osztály? Az esküt letették-e? c) Ismeri-e és teljesíti-e az egyháztanács kötelességeit? Támogatja-e a lelkeszt s közreműködésével és életpéldájával erősíti-e a gyülekezetet? (1. Pét 5, 1-4).

Igen, igen, igen. Sajnos nem mindig támogatja a lelkesek.

4. Rendeletek, körlevelek jegyzéke. Az egyházmegyei, egyházkerületi, egyetemes egyházi, gyámintézeti jegyzőkönyvek rendben tartatnak-e? (Betekintendők).

Nincsenek, amik vannak, rendben vannak.

5. Van-e gyülekezeti *levéltár*? Hol van elhelyezve? Van-e valami különös, értékes, külön őrizendő darabja?

Nincsen.

6. Van-e külön *lelkési iroda*, rendben van-e?

Nincsen.

7. Van-e rendes *postakönyv és iktató*? Pontosan vezetnek-e (Betekintendők).

Igen.

XII. Egyházi vagyon.

1. Milyen karban vannak a gyülekezet épületei és kerítései? Vannak-e biztosítva? Rendbentartásukról történik-e gondoskodás? Melyek igényelnek sürgős javítást vagy újítást?

2. Teljes-e vagy hiányos-e a templom felszerelése? Felsorolandók. Van-e köztük műkincs?

Hiányos, eltartható nincsen.

3. Gyülekezeti *lettár* rendszeren ki van-e állítva az ingó és ingatlan vagyonról? Mely évről? (Betekintendő).

4. Alapítványok kitől, mikor, mi célra tétettek? (Alapítványok pontos kimutatása csatolandó).

5. Az alapítványi összegek hol gyümölcsoztatnak?

6. Alapítványi levél van-e minden alapítványról? (Alapítólevelek, kötvények, takarékpénztári könyvek betekintendők).

7. Alapítványi tőkét önmagának kölcsönzött-e a gyülekezet? Van-e erre engedélye?

JS

8. Befizetik-e az egyháztagek egyházi tartozásaikat pontosan? Van-e és mennyi hátralék?

Nem, kb. 300 P. hátralék.

9. A lelkész és tanító terményilletékét ki gyűjti be és ki szolgáltatja át az egyházi tisztviseleknek?

10. Van-e rendes számadási napló? Ki vezeti? (Betekintendő) Évközben van-e ellenőrzés?

Nincsen.

11. a) Gazdálkodik-e a lelkész és tanító? Közmunkával vagy munkaváltsággal-e? A közmunkákat rendszeresen eszközlik-e? b) A munkaváltság hiványilag, vagy csak bizonyos időre van-e megállapítva? c) Terményjárandóságok megváltásánál az ide vonatkozó rendelkezések megtartatnak-e?

12. Nyer-e fizetéskiegészítést az államtól a lelkész és tanító? Mennyi mindegyik?

13. a) A polgári községtől kap-e valami segítyt a gyülekezet? b) Kap-e adó-alapi segítyt, mennyit és szabályszerűen használják-e fel?

Nem

14. Van-e a gyülekezetnek saját használatára ingatlana (föld, bérház)? Mekkora a becsértékük és a földbirtok nagysága (kat. holdakban)?

Templomtelek 200 □ kb. 2500 P.

15. Mi az egyházi megadóztatás kulcsa? (Lélek, család, birtok vagy állami adó szerint van-e alkalmazva?)

Adókulcs 35%, Földadó 4-10 P.

16. Pénzértékre átszámítva mennyire megy annak egyházi adója, aki legtöbbet fizet — és mennyire azé, ki legkevésébbet fizet? Mekkora százalékát képezi az egyházi adó az állami adónak?

147:34, a legkevésébb 2-P. 35%.

17. Mennyi a templomi persely átlagos évi jövedelme?

50 P.

18. Milyen önkéntes áldozatkésztséget tanúsítanak a hives egyházi célokra, a) a gyülekezet céljaira, b) kívül eső célokra (árvaház, gyámint. külmiszió), hogyan történik a nyugtázás (kihirdetés, névvel, név nélkül, évkönyv)?

19. Van-e gyülekezeti *Aranykönyv* a jótévk emlékének megörökítésére?

20. Van-e gyülekezeti *magtár*? Mennyi a vagyona?

XIII. Belmisszió.

1. Gyakorlatban van-e a lelkipásztorkodás? Látogatja-e a lelkész a betegeket?

Igen.

2. Milyenek a gyülekezet erkölcsi viszonyai? Nem uralkodnak-e megrovást érdemlő rossz szokások?

Rendes.

Nem.

3. Van-e gyülekezeti könyvtár? Hány kötetből áll? Használják-e? Micsoda egyházi lapot olvasnak a hivek, mennyi az előfizetők száma? Van-e biblia és vallási irattár és hol van?

Nincsen

4. Szervezve van-e a *Dunántúli Luther Szövetség*? Tagok száma? Működési ágai? (Vallásos előadások, ifjúsági egyesület, szociális munka stb.)

5. Van-e szervezett *gyülekezeti Gyámintézet*? A gyűjtések erre miképp történnek? Gyámintézeti láda van-e a templomban, kinél van annak kulcsa?

6. Van-e *Legény-egyesület (Ifjúsági Egyesület)*? Hány tagja van? Mennyi a vagyona?

7. Van-e *Leány-egyesület (Ifjúsági Egyesület)*? Hány tagja van? Mennyi a vagyona?

8. Van-e *gyülekezeti énekkar*? Hány tagból áll? A templomban istentiszteletek alkalmával szerepelnek-e? Mennyi a vagyona?

9. Van-e *Nőegyesület*? Hány a tagja? Mennyi a vagyona?

10. Van-e másféle egyesület még?

11. Az egyesületeknek vannak-e alapszabályaik, meg vannak-e erősítve s ki által?

12. Gondoskodik-e a gyülekezet szegényeiről, árváiról és miképp?

Igen, ruhával elelennel ellátja a gyülekezet szegényeit.

13. Van-e jótékonytörvényt gyakorló intézménye (árvaház, menház, stb.)?

14. A fogságban lévők és kórházi betegek lelki gondozásáról történik-e gondoskodás?

15. Tartatnak-e vallásos estélyek, mikor, hogyan? Látogatottak-e?

Nem.

16. A kivándorlottakkal az összeköttetés fenntartatik-e?

17. A viszony a filiákkal rendezett-e?

18. Van-e gyülekezeti felügyelő? Ha nincs, miért nincs?

Igen.

19. Van-e lelkészi napló, melybe a lelkész az egyházi élet terén felmerült nevezetesebb mozzanatokat feljegyzi?

Igen.

20. A legutóbb tartott püspöki, illetve esperesi egyházi látogatás jegyzőkönyve elkérendő és betekintendő.

XIV. Az egyházi tisztviselők.

A) A lelkész.

1. A lelkész egyénisége, jelleme és magánélete?

2. A teológiai tudománynak és irodalomnak melyik ágával foglalkozik legtovább?

A gyakorlati teológiával.

3. Irodalmi téren működése:

4. Mellékfoglalkozást folytat-e, mit és mily mértékben? Van-e egyházhatósági engedélye rá? Nem gátolja-e mellékfoglalkozása hivatalos kötelességeinek teljesítésében?

Nem.

5. A társadalom és közelet terén mily szerepet játszik?

Az evang. egyházat képviseli minden társadalmi megmozdulás alkalmával.

6. Milyen a gyülekezethez való viszonya?

Jó.

7. Milyen az egyházi felsőbbséghez való viszonya?

Rendes.

8. Milyen a tanítóhoz való viszonya?

9. Családi élete, tartanak-e házi istentiszteleteket? Részt vesz-e a papné a gyülekezeti életben, a nőegylet munkásságában, szegény betegek látogatásában, a leányok egyházas nevelésében?

B) A felügyelő.

1. Részt vesz-e a gyülekezet kormányzásában?

Igen.

2. Részt vesz-e a gyülekezet vallásos életében?

Igen.

3. Hogyan nyer tájékoztatást az egyházi élet eredményeiről (lelkész közlése, egyházi lap útján)?

C) A tanító.

1. Egyénisége, egyházas jelleme?

2. A pedagógiai tudományokkal foglalkozik-e?

3. Irodalmi téren működése?

4. Mellékfoglalkozást folytat-e és mit? Van-e egyházhatósági engedélye? Nem gátolja-e az iskolai kötelességeinek teljesítésében?

5. A társadalom és közélet terén mily szerepet játszik?

6. Milyen a gyülekezethez való viszonya?

7. Milyen a lelkészhez való viszonya?

8. Családi élete, példaadása ?

9. A tanítóné részt vesz-e a gyülekezet életében ?

D) A gondnok.

1. Ismeri-e szabályrendeletileg megállapított kötelességeit ?

Igen.

2. Részt vesz-e a gyülekezet vallásos életében ?

Igen.

3. A gyülekezethez való viszonya ?

Jó.

4. A lelkészhez és tanítóhoz való viszonya ?

Jó.

XV. Kiegészítések és pótlások.

1. Mikor volt az utolsó püspöki egyházlátogatás ?

2. Az utolsó (.....évi) és a mostani püspöklátogatás statisztikai adatainak (mult évi) egymásmellé állítása :

.....évben

.....évben

- a) lélekszám,
- b) keresztelés,
- c) esketés,
- d) halálozás,
- e) konfirmálás,
- f) kitérés,
- g) áttérés,
- h) vagyon.

3. Az akkori és a mostani helyzet egybevetése. (Általános helyzetkép. Az akkori hiányok megvannak-e még, az orvoslás sikerült-e? Az azóta beállott erkölcsi és gazdasági változás stb.)

4. A gyülekezeti és egyházi tisztviselők óhajai?

Kelt Sárospatak 194³ évi máj hó 11 n.

gyülekezeti felügyelő.

egyházi jegyző.

Gálffy Mihály
lelkész.

Az egyházmegyei elnökség előzetes véleménye:

A sárospataki misszió körpont napján kiindul a kezdet nehézségeivel. Haladékalig tapasztalható. Anyagiilag is, lelkiileg is nehéz a helyzet. A baj egyik oka a misszió s. lelkészének a szívrohami előjeleivel való állapotának ismerete. Ez a 2. hírlapban is leírva van.

Kelt Sárospatak 194³ évi május hó 11 n.

egyházmegyei felügyelő.

Jákó István
esperes.

Letárgyaltatott az 194³ évi hó n. tartott

püspöki egyházlátogatáson.

püspök.

J E G Y Z Ő K Ö N Y V.

Készült S á r b o g á r d o n az 1943. évi május hó 29-én tartott püspöki egyházlátogatási közgyűlésen.

Jelen voltak: D. Kapi Béla püspök, Fábian Imre főesperes, Dr. Pesth Pál egyházmegyei felügyelő, Horitsánzky Ottó egyházmegyei másodfelügyelő, Álfy Mihály missziói segédlelkész, Jakus Imre sárszentmiklósi, Németh Zoltán tolnanéméi lelkészek, dr. Halassy Rektórisz János gyülekezeti másodfelügyelő s a gyülekezet tagjai nagy számmal, akik a református templomot teljesen megtöltötték.

1./ D. Kapi Béla püspök üdvözlí a megjelenteket, a közgyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésével Fábian Imre főesperest bizza meg.

2./ Bejelenti, hogy az egyházlátogatási kérdőpontokat a gyülekezet vezetőségének kitöltés céljából megküldötte, a vezetőség azokat kitöltötte, a presbitérium letárgyalta, a egyházmegye espereséhez felterjesztette, ki azokat megjegyzéseivel együtt hozzá felterjesztette. A jelentések minden részletről kiterjedő képet nyújtanak a gyülekezet külső és belső helyzetéről.

3./ A gyülekezet statisztikai adatai a következő képet mutatják: lélekszám helyben: 139 lélek, vidéken 87, összesen 226. Ez a 226 ev. lélek 6040 kath. és ref. hívő között beékelve él. Püspök örömmel állapítja meg, hogy a gyülekezet viszonya a felekezetekhez, különösen a reformátusokhoz jó s a hatóságokhoz is jó.

4./ Megállapítja, hogy szükség volt a sárbogárdi kihelyezett lelkeszi állás megszervezésére. Örömmel veszi tudomásul, hogy annak szervezése és a sárszentmiklósi gyülekezettől való elválasztása nagy részben megtörtént, de fontosnak tartja, hogy a még hátralévő kérdések teljesen rendeztessenek; anyagilag és anyakönyvilag a sárbogárdi gyülekezet teljesen a saját lábára álljon.

5./ Az istentisztelet látogatása megfelelő. A székhelyen minden vasárnap, a szórványban pedig bizonytalan időkben tartatik istentisztelet. Püspök ezt tudomásulveszi, azzal, hogy a szórványokban is lehetőség szerint rögzíteni kell az istentisztelet időpontját.

6./ A gyülekezet 19 korált énekel.

Püspök erre vonatkozólag megjegyzi, hogy a 19 korál túl kevés; legalább 80-90 korált kell a gyülekezetnek ismernie. Ajánlja, hogy a hívek istentisztelet után, vagy amikor arra alkalom van, külön énekórákon ismerjék meg koráljainkat.

7./ Az urvacsorával élők száma 50%. Ez a szám nem túl alacsony ugyan, de mégis kevés. A gyülekezetnek arra kell törekednie, hogy bűnbánó, bűntudatos életét minél mélyebben kiépítse s ebben az irányban haladjon.

8./ A gyülekezetnek anyakönyvei még nincsenek. Az anyakönyvi adatokat eddig Sárszentmiklósnak jelentette időközönként.

Püspök felhívja a lelkeszt, hogy az időközönkénti bejelentést rendszeressé tegye; egyúttal pedig gondoskodjék az önálló lábra helyezkedő gyülekezet önálló anyakönyvekéről.

9./ Megállapítja püspök, hogy az istentiszteleti felszerelés nagyon hiányos: csak gyertyatartói és feszülete van a gyülekezetnek.

Püspök felhívja a gyülekezetet, hogy legalább oltári bibliájuk és oltárterítőjük legyen. Erre a felhívásra egy oltári biblia árát a gyülekezet tagjai azonnal össze is adják.

10./ A gyülekezet háztartása nem zavartalan, amennyiben 300 P. hátraléka van és nincs rendezve az anyagyülekezettel Sárszentmiklóssal való anyagi viszony se.

Felhívja püspök a gyülekezetet, hogy viszonyát az anyagyülekezethez teljesen rendezze és nagy hátralékát csökkentse.

(49)

11./ Megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a segédlelkész belmissziói munkát végez és az ifjúságot gondozza, felnőtteket lakásán összegyűjti. Egyesületek nincsenek.

Püspök arra buzdít, hogy legalább nő- és leányegyesületet szervezzenek.

Püspök megállapítja, hogy határozott lelki irányban gondozza a gyülekezetet, határozott céltudatos munkát végez a gyülekezet segédlelkésze, s ennek nyomai láthatók. De aggodalommal állapítja meg, hogy a gyülekezet jogi és anyagi helyzete rendezetlen és ez a rendezetlenség a gyülekezet jövő kialakulását esetleg kérdőjelesé teszi. Kéri a gyülekezet vezetőségét, hogy ezeket a megjegyzéseket magáévá tegye, ezeket az intézkedéseket végrehajtsa.

Együttal felhívja az egyházmegye főesperesét, hogy a határozatok végrehajtását egy éven belül ellenőrizze és aáról a püspöki hivatalhoz egy éven belül jelentést tegyen.

Püspök isten áldását kéri a gyülekezet vezetőségére, népére.

Ezzel a püspöki egyházlátogatási közgyűlést bezárja.

Kmf.

[Handwritten signature]

püspök

[Handwritten signature]

főesperes,
jegyzőkönyvvezető

[Handwritten signature]

m. segédlelkész

Jelen jegyzőkönyv függelékéként megjegyeztetik, hogy Sárobgárdon püspök urak egyházi beszédének alapigéje Luk. 12. 12-21 volt. Továbbá, hogy püspök urat a járás nevében üdvözölte Dr. Maszlényi Tibor tb. főszolgabíró, Györfly Endre községi főjegyző, Dr. Halassy Ádám Lajos királyi közjegyző, gyülekezeti felügyelő, Kiss László ref. lelkész, vitéz Váriházy Oszkár m. kir. honvéd alezredes, Dr. Pesthy Fülöp egyházmegyei felügyelő az egyházmegye nevében, Jakus Imre sározentmiklósi lelkész, Róth István az Ipartestület nevében és Pálffy Mihály a helyi gyülekezet nevében.

(10)

